

Możliwości wykorzystania sektora leśno-drzewnego w rozwoju kraju

INNOWACYJNOŚĆ SEKTORA DRZEWNEGO I RYNEK PRACY – OCENA SYTUACJI

Prof. nadzw. dr hab. Ewa Ratajczak
Instytut Technologii Drewna, Poznań

Sękocin Stary, 24-25 października 2012 roku

ZNACZENIE SEKTORA DRZEWNEGO - POLSKA, NIEMCY, UE

Udział sektora drzewnego
w przetwórstwie przemysłowym:

(2009)

(2009)

(2011)

✓ Produkcja sprzedana

6,3%

5,1%

9,2%

✓ Zatrudnienie

8,9%

6,0%

13,7%

ROLA INNOWACJI

Są pierwotnym
stymulatorem rozwoju gospodarczego
i powodują
wzrost konkurencyjności
przedsiębiorstw, sektorów, krajów, regionów

INNOWACJA

– celowo zaprojektowana zmiana dotycząca:

- produktu
- metod wytwarzania
- organizacji pracy i produkcji
- metod zarządzania

– Inaczej: to skomercjalizowana wiedza

INNOWACJE:

- ▶ pobudzane przez rynek
(potrzeby odbiorców/społeczne)
market driven innovations (pull)
- ▶ pobudzane przez technologie
(przełomowe)
technology driven innovations (push)

RODZAJE INNOWACJI

Kryteria:

▶ **istota działań:**

▶ **praktyczne:**

▶ **rozmiar zmian:**

Innowacje:

● produktowe / procesowe / proceduralne

● oryginalne / imitacyjne

● usprawniające / radykalne

● przyrostowe / wyróżniające / przełomowe

INNOWACYJNOŚĆ – POLSKA : ŚWIAT

Kraj	Nakłady na b+r (2010)	
	relacja do PKB (%)	€/na 1 mieszkańca
Polska	0,74	68
Czechy	1,56	222
Finlandia	3,87	1 303
Niemcy	2,82	853
Chiny*	1,47	34
USA*	2,79	886
Japonia*	3,45	893
UE - 27	2,00	490

* dane za 2008

Źródło: GUS 2010, EUROSTAT

INNOWACYJNOŚĆ: POLSKA - UNIA EUROPEJSKA

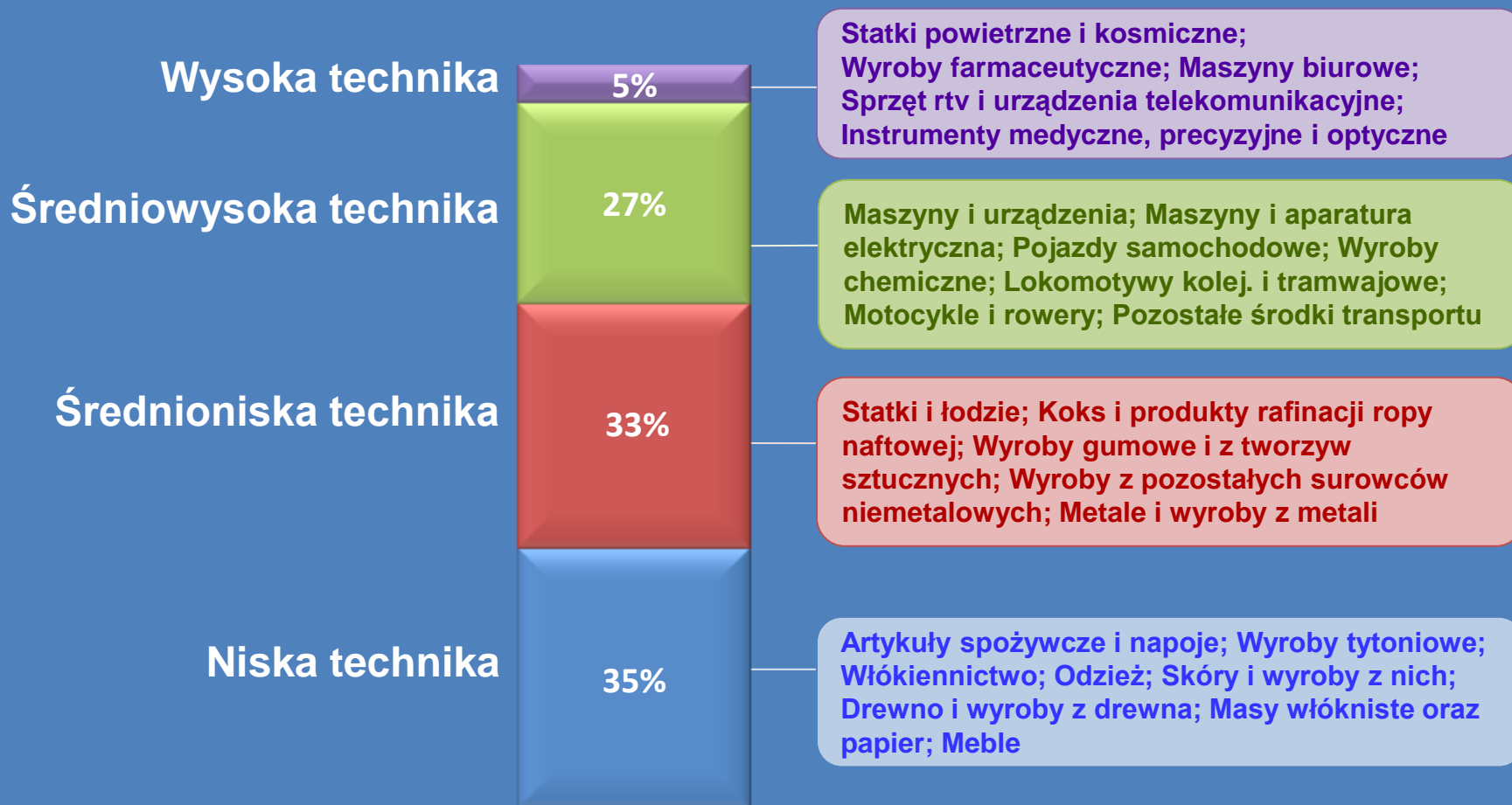
	<u>Polska</u>		<u>UE</u>
• Wydatki na b+r w relacji do PKB	0,74% (2010)		2,00% (2010)
• Odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle	35%* (2010)		54% (2008)
• Charakter innowacji	Techniczne		Produktowe

* dla firm > 49 osób

Źródło: GUS, EUROSTAT

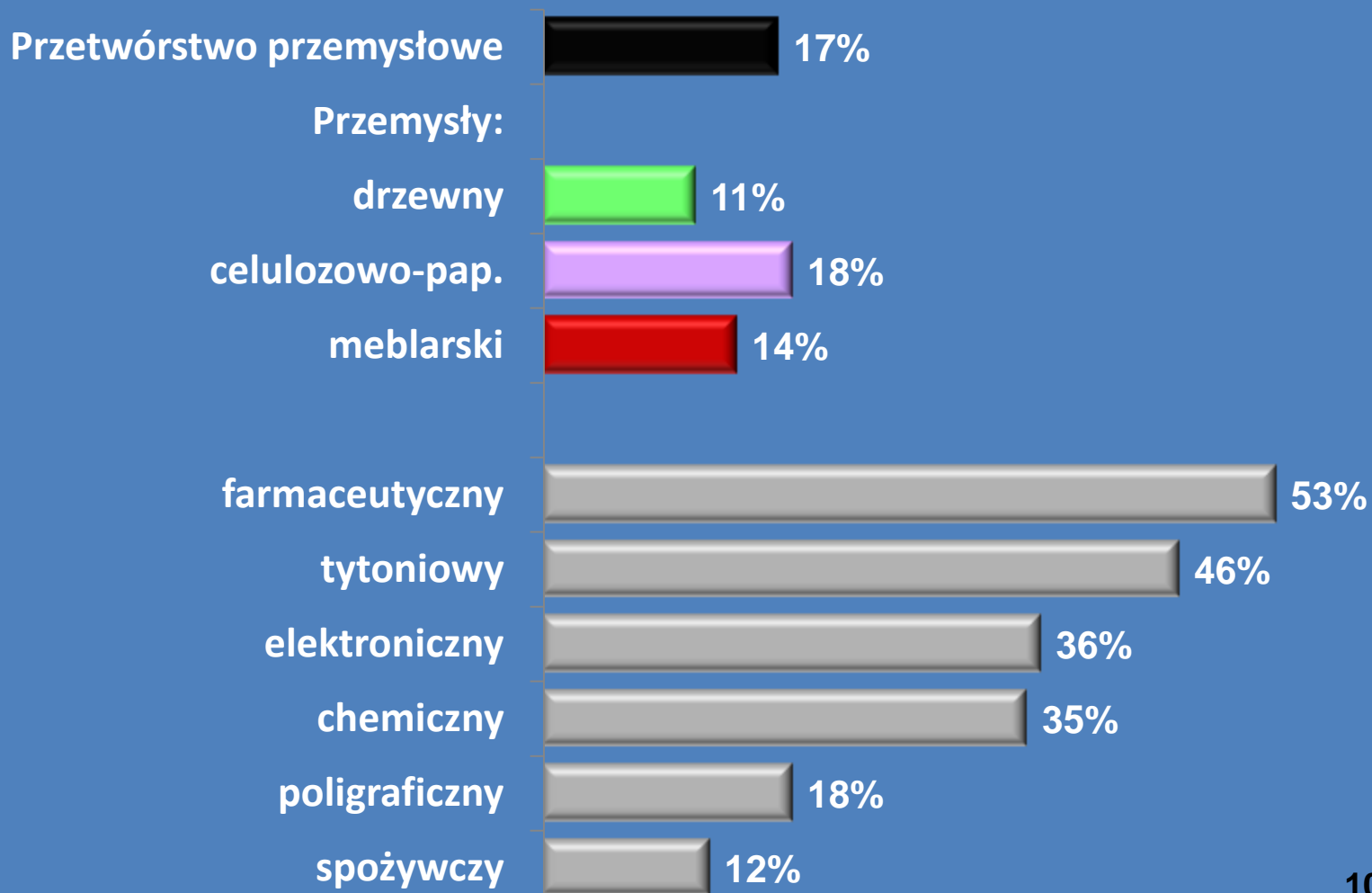
BRANŻE BAZUJĄCE NA DREWNIIE

w grupie przemysłów niskiej techniki:

PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE

(w latach 2008-2010*; % ogółu przedsiębiorstw przemysłowych)

* dla firm > 9 osób

Źródło: GUS

NAKŁADY NA 1 PRZEDSIĘBIORSTWO INNOWACYJNE (mln zł)

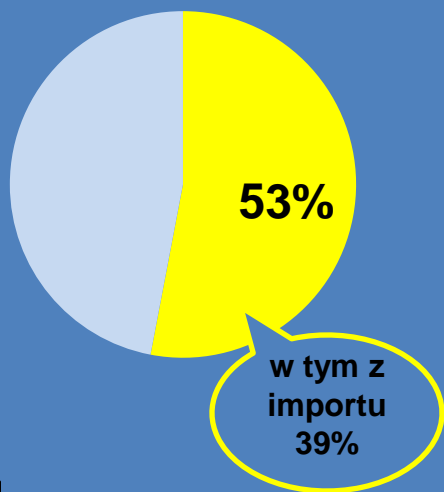
	2005*	2010**
<u>Przetwórstwo przemysłowe</u>	4,7	7,1*/ 4,7
Przemysł drzewny	3,9	1,9
Przemysł celulozowo-pap.	8,1	4,2
Przemysł meblarski	2,7	1,8

*dla firm > 49 osób; ** dla firm > 9 osób

Źródło: GUS

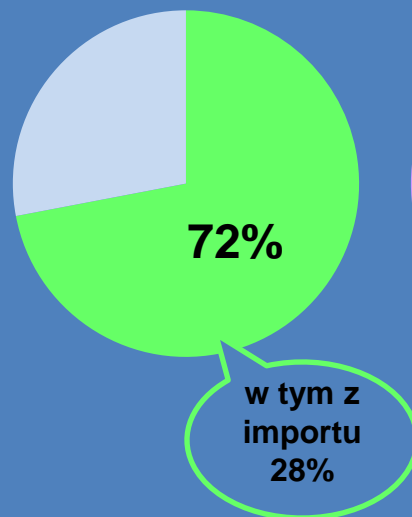
W POLSKIM SEKTORZE DRZEWNYM – DOMINACJA INNOWACJI TECHNICZNYCH

Przetwórstwo przemysłowe

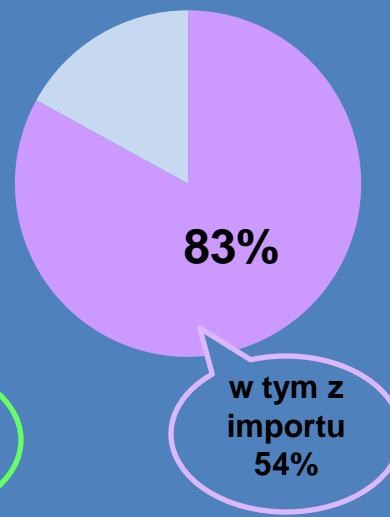

Przemysły:

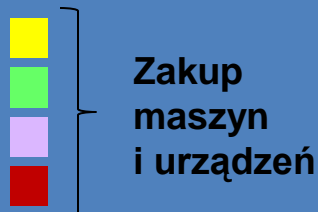
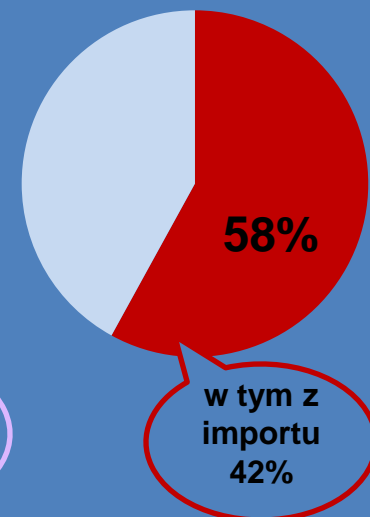
drzewny

celulozowo-papierniczy

meblarski

WYROBY NOWE I ZMODERNIZOWANE W PRZYCHODACH NETTO

Źródło: GUS, ITD

ŹRÓDŁA WIEDZY O INNOWACYJNOŚCI W SEKTORZE DRZEWNYM

Źródła wewnętrzne
najważniejsze w:

- 40% przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle drzewnym
- 52% przedsiębiorstw innowacyjnych w przemyśle meblarskim

Źródła zewnętrzne :

- **Klienci**
 - 44% producentów przemysłu drzewnego
 - 54% producentów mebli
- **Targi, wystawy**
 - 38% producentów przemysłu drzewnego
 - 52% producentów mebli

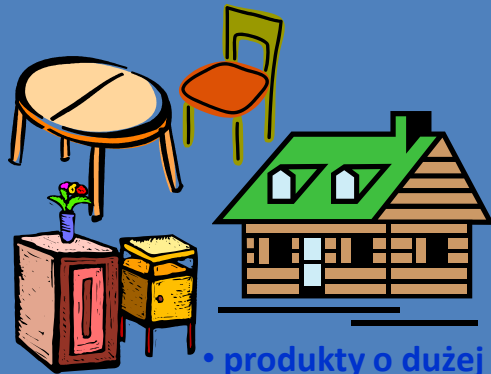
OGÓLNE TRENDY O CHARAKTERZE TECHNOLOGICZNYM

- Nowe i udoskonalone produkty
- Zmiana właściwości materiałów i wyrobów drzewnych dla poszerzenia zakresu zastosowań
- Oszczędność surowca, energii i czasu pracy
- Substytucja tradycyjnych materiałów drzewnych nowoczesnymi materiałami o ulepszonych właściwościach

SKUTKI POSTĘPU TECHNICZNEGO

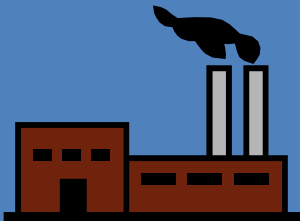
Nowe produkty

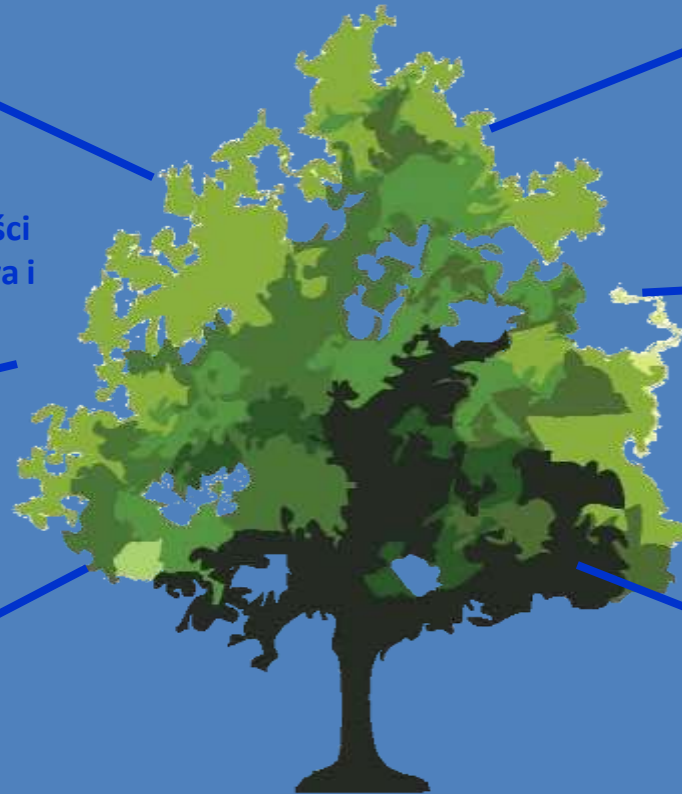
- produkty o dużej wartości dodanej dla budownictwa i meblarstwa oraz innych działań gospodarki

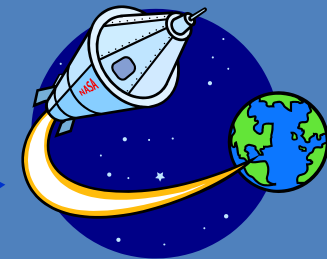
- wysokiej jakości celuloza

- biopaliwa
- energia odnawialna

- płynne biopaliwa

- węgiel – dla wysokich technik
- materiały przemysłowe i polimery

- żywność
- leki
- art. chemii przemysłowej

BARIERY WZROSTU INNOWACYJNOŚCI:

ekonomiczne

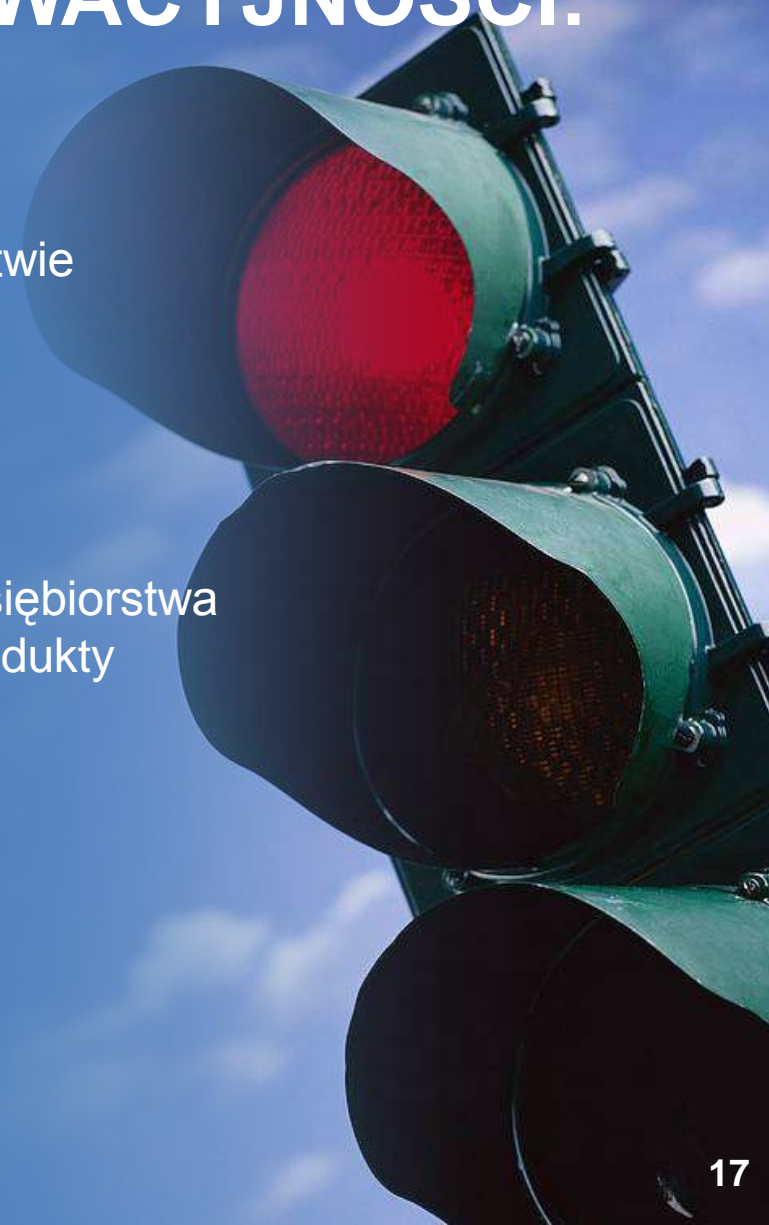
- brak środków finansowych w przedsiębiorstwie lub ze źródeł zewnętrznych
- wysokie ryzyko ekonomiczne
- wysokie koszty innowacji

rynkowe:

- rynek opanowany przez dominujące przedsiębiorstwa
- niepewny popyt na innowacyjne (nowe) produkty

związane z wiedzą:

- brak wykwalifikowanego personelu
- brak informacji o technologiach i rynku
- trudności w znalezieniu partnerów

Więcej o innowacyjności sektora drzewnego – w monografii z projektu dot. foresightu dla Polski (z 2009 roku):

„INNOWACYJNOŚĆ SEKTORA DRZEWNEGO W POLSCE”

Pełny tekst dostępny na stronie:
www.itd.poznan.pl/foresight

RYNEK PRACY W POLSCE

- **Pracujący:**
8,5 mln osób; w przetwórstwie przemysłowym: 2,1 mln osób
- **Bezrobocie** (poł. 2012)
 - **UE – 10,5%**
 - **PL – 10,1%**
 - **młodzi (15-24 lata) – 25,0%**
 - **liczba bezrobotnych ~ 2 mln osób**
 - ↓
 - 870 tys. to mieszkańcy wsi**

WIEŚ W POLSCE

- 93% powierzchni kraju to tereny wiejskie
- 39% mieszkańców to ludność wiejska

- **Udział ludności wiejskiej w ludności ogółem > 50% → w Polsce pld-wsch**
(podkarpackie, lubelskie, świętokrzyskie, małopolskie)

SZCZEGÓLNA ROLA LEŚNICTWA I SEKTORA DRZEWNEGO W ROZWOJU LOKALNYM

- Na poziomie lokalnym (zwłaszcza wsi), leśnictwo i sektor drzewny silnie terytorialnie i funkcjonalnie związane z gospodarką
- Duże znaczenie ludności i terenów wiejskich w Polsce i Unii Europejskiej
- W UE leśnictwo elementem wspólnej polityki rolnej (Common Agriculture Policy) i polityki wspierania rozwoju obszarów wiejskich

W Polsce taka rola leśnictwa - niedoceniana

LEŚNICTWO I SEKTOR DRZEWNY WAŻNYM KREATOREM MIEJSC PRACY

➤ Zatrudnienie w leśnictwie:

- ponad **46 tys. osób** (koniec 2010 r.);
- przeciętne: 38,7 tys. osób;
- ok. 70% - w podmiotach gosp. na wsi

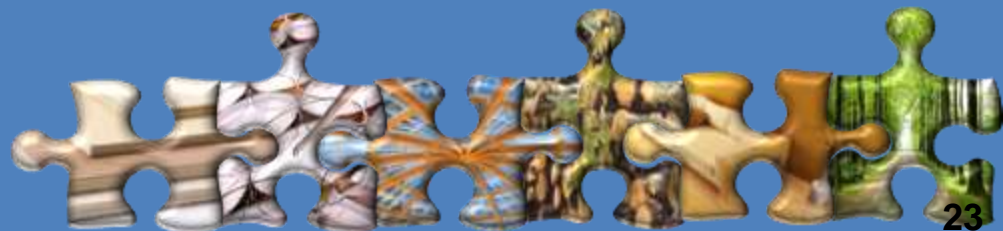

➤ Dla rynku pracy:

- istotna funkcja produkcyjna lasów;
- mnożnik zatrudnienia:
1 miejsce pracy w leśnictwie => 7-10 miejsc pracy w sektorze drzewnym

MIEJSCA PRACY W SEKTORZE DRZEWNYM

- ✓ **Zatrudnienie w sektorze drzewnym (2011r.) – w 67 tys. firm: ok. 309 tys. osób = 14% zatrudnienia w przemyśle przetwórczym**
- ✓ **Drugie miejsce pod względem liczby zatrudnionych**
- ✓ **92% firm < 9 osób**
- ✓ **Zatrudnienie w sektorze drzewnym – wyraźnie zróżnicowane regionalnie; najwięcej – w Wielkopolsce**
- ✓ **50% miejsc pracy całego sektora drzewnego - w meblarstwie**
- ✓ **Szacunek - od miejsc pracy w leśnictwie i sektorze drzewnym uzależnione jest ok. 2 mln osób**

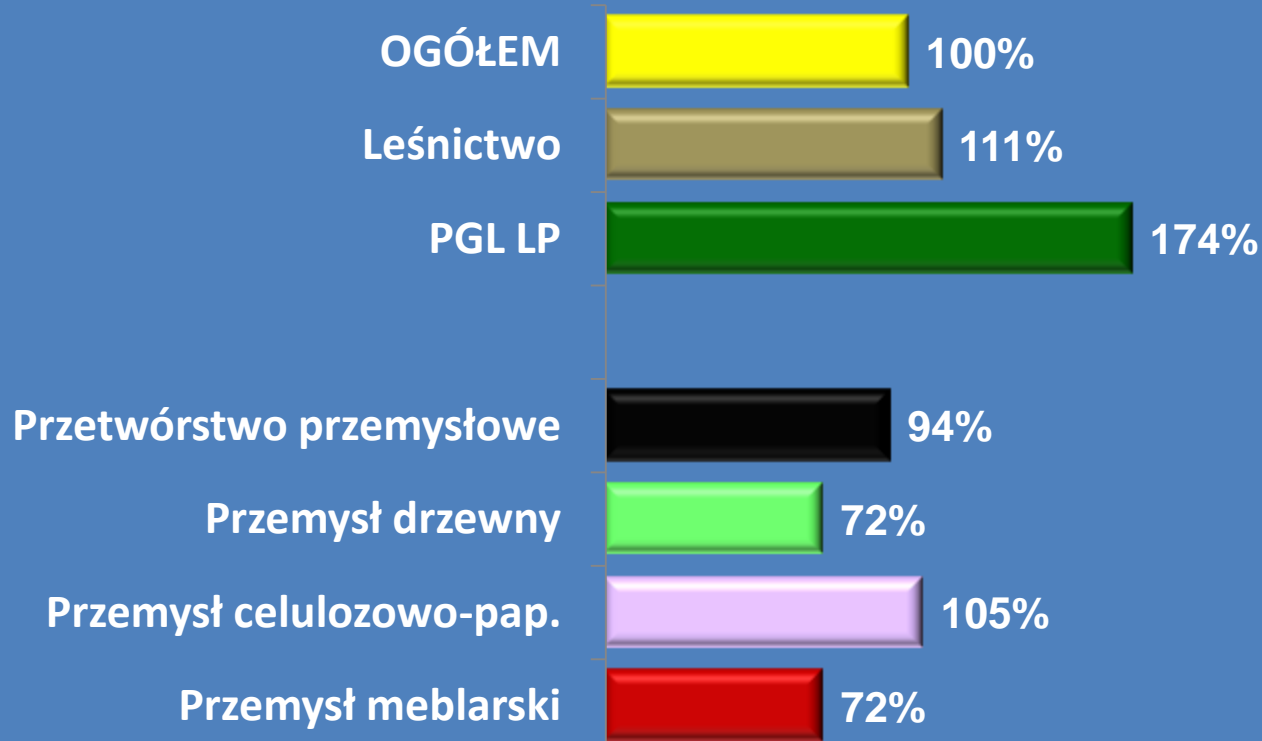

ATRAKCYJNOŚĆ PRACY W SEKTORZE DRZEWNYM

- ❖ Lokalizacja poza dużymi aglomeracjami miejskimi
- ❖ W przemyśle drzewnym i meblarskim przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w poł. 2012 r.):
 - **najniższe** wśród wszystkich rodzajów działalności w Polsce (poza hotelarstwem/gastronomią)
 - 72% średniej w Polsce

WYNAGRODZENIA W SEKTORZE DRZEWNYM NA TLE INNYCH RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI

Bankowość i ubezpieczenia – 179%
 Informacja i komunikacja – 179%
 Górnictwo – 167%
 Energetyka – 154%

KOSZTY PRACY I WYNAGRODZENIA EFEKTEM POZIOMU ŻYCIA

(2011)

- Koszty pracy

 PL ⇒ **65% EU**
 D ⇒ **120% EU**
PL ⇒ **50% D**

	PL	D	PL/D
• Wynagrodzenia w meblarstwie (mies.)	€ 882	3879	23%
• Koszty ubezpieczeń społecznych (mies.)	€ 184	837	21%

SEKTOR DRZEWNY ATRAKCYJNYM MIEJSCEM PRACY?

- ❖ Chociaż dla polskiej gospodarki są to pożądane miejsca pracy ze względu na:
 - ekologiczność sektora drzewnego (*green jobs*),
 - znaczenie ekonomiczne (MSP, handel zagraniczny).

INNOWACJE A RYNEK PRACY - SPRZECZNOŚĆ?

- **Innowacje** (zwłaszcza techniczno-technologiczne)
 - => mechanizacja, automatyzacja
 - => ↓ miejsc pracy (głównie stanowisk bezpośrednio produkcyjnych)

- **Innowacje** (głównie organizacyjne, marketingowe)
 - => nowe miejsca pracy:
 - projektowanie,
 - transport, logistyka,
 - sprzedaż internetowa,
 - obsługa sfery zarządzania,
 - ekologia,
 - recykling,
 - zielona energia (+plantacje drzew)
 - infrastruktura rynkowa (+jednostki normalizacyjne)
 - ośrodki/laboratoria badawcze; szkolnictwo,
 - ...

WNIOSKI

Sektor drzewny ma istotne znaczenie w polskiej gospodarce (większe niż średnio w UE), lecz jego innowacyjność jest relatywnie niska

Niska innowacyjność sektora drzewnego wynika częściowo z ograniczeń spowodowanych cechami wykorzystywanego surowca naturalnego, ale głównie – z małych nakładów na badania i rozwój. Niezbędne w tym zakresie są jeszcze silniejsze instrumenty stymulujące (zwłaszcza przedsiębiorców)

WNIOSKI cd.

Rola sektora leśno-drzewnego w rozwoju rynku pracy jest istotna i unikalna, ze względu na terytorialne i funkcjonalne związki na poziomie lokalnym (i wsi), a także ekologiczność procesów produkcyjnych

W Polsce – rola ta niedoceniana;
w EU – od dawna sektor leśno-drzewny jest elementem wspólnotowej polityki rolnej i rozwoju regionalnego

WNIOSKI cd.

Ze względu na małą atrakcyjność miejsc pracy w sektorze drzewnym (m. in. niskie płace) potrzebna jest pogłębiona analiza tego problemu i wypracowanie odpowiednich systemów motywacyjnych (zwłaszcza dla ludzi młodych)

Postęp techniczny i innowacje na ogół wpływają na oszczędność pracy, jednak jednocześnie kreują popyt na nowe zawody, nowe umiejętności i nowy profil pracownika. Jest ważne, aby zmiany te były uwzględniane w systemach edukacji na każdym poziomie kształcenia.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

e_ratajczak@itd.poznan.pl